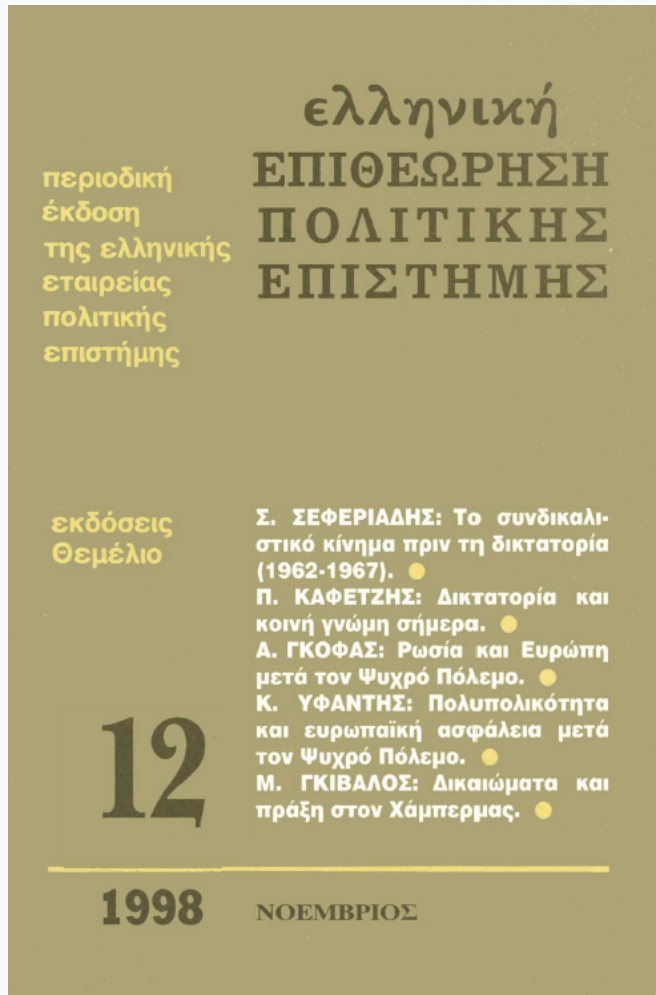

Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης

Τόμ. 12 (1998)

Herbert Dachs, κ.ά. (επιμ.), *Handbuch des politischen Systems Österreichs. Die Zweite Republik*, 3η έκδ., Manz, Βιέννη 1997, 955 σελ.
 Emmerich Talos, κ.ά. (επιμ.), *Handbuch des politischen Systems Österreichs. Erste Republik 1918-1933*, εκδ. Manz, Βιέννη 1995, 711 σελ.
 Volkmar Lauber (επιμ.), *Contemporary Austrian Politics*, Boulder, Westview Press, 1996, 289 σελ.

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος

doi: [10.12681/hpsa.15133](https://doi.org/10.12681/hpsa.15133)

Copyright © 2017, Γ. Θ. Μαυρογορδάτος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μαυρογορδάτος Γ. Θ. (2017). Herbert Dachs, κ.ά. (επιμ.), *Handbuch des politischen Systems Österreichs. Die Zweite Republik*, 3η έκδ., Manz, Βιέννη 1997, 955 σελ. Emmerich Talos, κ.ά. (επιμ.), *Handbuch des politischen Systems Österreichs. Erste Republik 1918-1933*, εκδ. Manz, Βιέννη 1995, 711 σελ. Volkmar Lauber (επιμ.), *Contemporary Austrian Politics*, Boulder, Westview Press, 1996, 289 σελ. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 12, 147-149. <https://doi.org/10.12681/hpsa.15133>

κού επιχειρήματος. Μια τέτοια θεμελίωση χρειάζεται οπωσδήποτε να γίνει (παράλληλα με την αποθεμελίωση του τρέχοντος νεο-φονταμενταλιστικού, νεο-ορθόδοξου λόγου) γιατί έχει γενικότερη σημασία για την ανάπτυξη του επιστημονικού και πολιτικού διαλόγου στην Ελλάδα, αλλά και για τη θωράκιση της χειραφετικής δυναμικής της νεωτερικής παράδοσης. Κι αυτό μπορεί να γίνει και με διαφορετικές αφορμές και από διαφορετικές ατραπούς.

Κλείνοντας το σύντομο αυτό βιβλιοκριτικό σημείωμα, οφείλω να ομολογήσω ότι το κείμενο του Δημήτρη Χαραλάμπη συμβάλλει στη συζήτηση γύρω από ένα περίπλοκο ζήτημα, που ελάχιστα έχει αναλυθεί στην Ελλάδα. Επιπλέον, αφήνει ανοικτές προοπτικές γόυμου επιστημονικού διαλόγου.

ΝΙΚΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ

HERBERT DACHS, κ.ά. (επιμ.), *Handbuch des politischen Systems Österreichs. Die Zweite Republik*, 3η έκδ., Manz, Βιέννη 1997, 955 σελ.

EMMERICH TALOS, κ.ά. (επιμ.), *Handbuch des politischen Systems Österreichs. Erste Republik 1918-1933*, εκδ. Manz, Βιέννη 1995, 711 σελ.

VOLKMAR LAUBER (επιμ.), *Contemporary Austrian Politics*, Boulder, Westview Press, 1996, 289 σελ.

Η σύγχρονη Αυστρία έχει προκαλέσει μεγαλύτερο ενδιαφέρον μεταξύ πολιτικών επιστημόνων από όσο δικαιολογούν το μικρό της μέγεθος και ο μειωμένος από το 1918 διεθνής της ρόλος.

Από την περίοδο της Πρώτης Δημοκρατίας (1918-1933), πολλούς σαγηνεύουν η δύναμη και τα επιτεύγματα της αυστριακής σοσιαλδημοκρατίας, που διακρίθηκε από το γερμανικό αδελφό κόμμα όχι μόνο εξαιτίας μιας πρωτότυπης ιδεολογικής σύνθεσης («αυστρομαρξισμός»), αλλά και εξαιτίας της ηρωικής άρνησής της να υποκύψει χωρίς μάχη, έστω άνιση (στον σύντομο εμφύλιο πόλεμο το 1934).

Από συγκριτική άποψη, σημαντικό ζήτημα αποτελεί επίσης η κατάρρευση ενός δημοκρατικού συστήματος, που αρχικά είχε καλύτερες προοπτικές και φαινόταν περισσότερο βιώσιμο από την

«αδελφή» Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Στη συνέχεια, η Αυστρία πρόσφερε επίσης (μέχρι το 1938) το μοναδικό παράδειγμα μιας θανάσιμης πάλης μεταξύ του ναζισμού και ενός αντιδραστικού αυταρχικού καθεστώτος (που συχνά ονομάζεται «κληρικοφασισμός» ή και «αυστροφασισμός»).

Η πιο τυχερή (και κατά συνέπεια λιγότερο δραματική) Δεύτερη Δημοκρατία (από το 1945) «ανακαλύφθηκε» προπαντός από πολιτικούς επιστήμονες, γοητευμένους από τον κορπορατισμό και τα οικονομικά του επιτεύγματα. Η Αυστρία προβλήθηκε ως η κατεξοχήν χώρα του νεοκορπορατισμού και η περιφνημη Paritätische Kommission (Ισομερής Επιτροπή) έγινε οικείο σημείο συνθηματικής αναφοράς, ιδίως εκ μέρους του Philippe Schmitter.

Όσοι ενδιαφέρονται για το ένα ή το άλλο ζήτημα θα ανταμειφθούν πλουσιοπάροχα από το διπλό εκδοτικό επίτευγμα που παρουσιάζεται εδώ, δηλ. τα δύο ογκώδη «εγχειρίδια» που πραγματεύονται το αυστριακό πολιτικό σύστημα. Όσοι, για παράδειγμα, ασχολήθηκαν ή ασχολούνται ακόμη με τον κορπορατισμό, μπορούν να γνωρίσουν όψεις του αυστριακού συστήματος που αγνοήθηκαν από τις γενικές θεωρητικές συζητήσεις (ίσως και επειδή θα υπονόμειαν την ευκολία με την οποία προβλήθηκε το εν λόγω σύστημα ως πρότυπο). Παραγνωρίστηκε ιδίως ο καθοριστικός ρόλος των δύο μεγάλων ιστορικών κομμάτων (Σοσιαλδημοκρατών και Καθολικών) τόσο στην οικοδόμηση του συστήματος όσο και στη λειτουργία του. Δεν πρόκειται άλλωστε, όπως παρουσιάστηκε, για καθαρά «κοινωνικό» κορπορατισμό (δηλ. «νεοκορπορατισμό»), στο μέτρο που βασίστηκε σε κρατικά επιμελητήρια με υποχρεωτική εκ του νόμου συμμετοχή. Το στοιχείο μάλιστα αυτό προκαλεί τα τελευταία χρόνια τις μεγαλύτερες αμφισβητήσεις.

Το «εγχειρίδιο» για το πολιτικό σύστημα της μεταπολεμικής Δεύτερης Δημοκρατίας εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1991 και βρίσκεται ήδη στην τρίτη και ενημερωμένη έκδοση. Χωρίζεται σε οκτώ μέρη: (1) Ιστορική εισαγωγή, (2) Σύνταγμα και πολιτικοί θεσμοί, (3) Πολιτικά κόμματα και κινήματα, (4) Ομάδες πίεσης, (5) Πολιτική κουλτούρα, (6) Εσωτερική πολιτική, (7) Εξωτερική πολιτική, και (8) Περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Κάθε μέρος περιλαμβάνει περισσότερα αναλυτικά κεφάλαια από διαφορετικούς συγγραφείς και εξαντλητική βιβλιογραφία.

Η επιτυχία του εγχειριδίου για τη Δεύτερη Δημοκρατία ήταν τέτοια ώστε ώθησε τον εκδοτικό οίκο και μερικούς από τους πρω-

τεργάτες να εκδώσουν, το 1995, αντίστοιχο εγχειρίδιο για το πολιτικό σύστημα της Πρώτης Δημοκρατίας (1918-1933). Το τελευταίο έχει την ίδια σχεδόν διάρθρωση με το προηγούμενο αλλά χωρίζεται σε έξι μέρη, από τα οποία το έκτο καλύπτει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική πολιτική.

Για όσους η γερμανική γλώσσα αποτελεί εμπόδιο, το τρίτο βιβλίο προσφέρει μία εξαιρετικά χρήσιμη σύνοψη στα αγγλικά του «εγχειριδίου» για τη Δεύτερη Δημοκρατία, στο οποίο στηρίζεται.

Η Αυστρία είναι μια μικρή χώρα, μικρότερη από τη δική μας. Έχει μάλιστα λιγότερα και μικρότερα πανεπιστήμια. Αποκτά έτσι την αξία υποδείγματος το διπλό ή τριπλό εκδοτικό επίτευγμα που παρουσιάζεται εδώ. Η εξήγησή του δε βρίσκεται ασφαλώς στο πνεύμα του Μότσαρτ ή του Χάυντν. Ούτε λείπουν βέβαια από την Αυστρία οι προσωπικές αντιπαλότητες και συγκρούσεις που ανέκαθεν χαρακτηρίζουν τον πανεπιστημιακό χώρο. Δε χρειάζεται όμως αμοιβαία συμπάθεια για ένα τέτοιο συλλογικό έργο. Χρειάζεται μόνον επαγγελματική συνείδηση και στοιχειώδης συναδελφικότητα. Χρειάζεται ίσως επίσης ένα αίσθημα ευθύνης πανεπιστημιακών δασκάλων απέναντι στους φοιτητές τους, τη χώρα τους και το πολίτευμά της. Στοιχεία δηλαδή των οποίων δεν μπορούμε δυστυχώς να κάνουμε εισαγωγή, ούτε από την Αυστρία ούτε από αλλού.

Γ. Θ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, *Η αναθεώρηση του Συντάγματος: Συνολικό σχέδιο για την Ελλάδα του 21ου αιώνα, Συναινετική αναθεώρηση II*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1998.

Ι. Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ, *Η Ελλάδα μπροστά στο 2000, Ένα Νέο Συνταγματικό Πλαίσιο*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1998.

Η χρονική σύμπτωση της πρόσφατης κυκλοφορίας αυτών των δύο βιβλίων, λίγο πριν από την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης της διαδικασίας αναθεώρησης του ισχύοντος Συντάγματος, προσφέρει την καλύτερη ίσως ευκαιρία για μια ανασκόπηση και αποτίμηση του σχετικού προβληματισμού, αλλά και των πιθανών αποτελεσμάτων της αναθεωρητικής κυκλοφορίας.

Το γεγονός ότι, κατ' ευτυχία και πάλι συγκυρία, τα δύο βιβλία έ-